

מצייר שירים וחורט אמת

אביחי קמחי: לנווט לכד בחושך, שירים, הוצאת כרמל/ עמדה 2013, 75 עמ'

ספר השירים של אביחי קמחי לנווט לכד בחושך הוא ספרו השלישי (קדמו לו ספרי השירים רשימת סרטן 2011, ללכת 2012, בהוצאת צור אור). מאז רשימת סרטן שאת כולו הקדיש קמחי למסע ההתמודדות עם מחלת הסרטן - שתיאר בצורה גלויה וחושפנית את מהלך חייו לאורך הטיפולים את הכאב ועייפות הגוף, את הרצון להירפא והאומץ להביט נכוחה ולמצוא תעצומות גוף ונפש - מאז פרצה שירתו המיוחדת בדירה אל תוך עולם השירה.

וזאת משום ששירתו מביאה חשיפה ואמת, התבוננות בעיני החיים, את מקומו בתוך הגוף, מול עצמו ולצד הסובבים אותו. השירים כתובים בשפה יומיומית, ללא מטאפורות וללא פיתולי לשון וכמעט ללא סימני פיסוק. תכני השירים לקוחים מן ההווה, מן הרגע החוף, מתמונות חיים של היומיום. במשיכת מחול הצובעת כד במילים קשות, קוצניות, רכות, חכמות, בדייקנות מחושבת, בהתבוננות חדה במתרחש סביבו במרחב הציבורי והפרטי, בבית וברחוב. קמחי מצייר יותר נכון חורט את שירו. הכאב המחלחל בין השורות מטופל במבט מפוכח ואמין, בנגיעה במיסטי ובחשיבה פילוסופית.

כמו בשני השירים הבאים:

"מאז שהתרחקנו התנכרנו/ אני קשוב לקולות הבאים מחוץ לבית/ תקופת היחום החתולית אין לה עונה/ כמו אצל האדם הקפוד/ אני מביט בהם מהחלון שבחדר עבודתי ... (קטע משיר, עמ' 11)

וגם:

"אני רוצה שתלוי אותי בכל מסעותי/ כך אתגעגע אליך מעט פחות/ פזרי פתקים בחדרים/ כתבי בהם עד כמה את כמהה אלי/ פעימות לבי האחרונות/ יפעמו לצורך/ אם אחזור לגלגול נוסף/ אמצא אותך" (מסע בזמן, עמ' 18)

מבנה השירים, בדומה למבנה הסיפור הקצר, משרטט מעגליות נכונה ומדויקת המובילה את הקורא עד לסיום כמשפט מפתיע. למשל בשיר 'בית':

"לא ירשנו אותו / בנינו אותו בצלמנו// לא כבית מדות/ אך מרוח דיו// להכיל את המשתף בינינו/ וגם את המרוחק/ רהטנו אותו במדה/ שיותר חלל של חפש/ תלינו תמונות אהובות/ שנדע מהיכן הגענו/ יצרנו מקום רב לספרים/ שיהיה לנו לאן לברח/ ותמיד יש בו זר פרחים/ שצובע את היום/ לפעמים, גם כשאת בבית/ אני מתגעגע אליך".

גם השירים הקצרים, בני שלוש או ארבע שורות, בנויים ממשפטים המכילים עולם מעגלי קצר, אך שלם.

הנה, בשיר 'חסד': "כשהספנה ארבה לחיי/ פתכתי לך שירי אהבה/ ולא חששתי מה יגידו".

הפרק האחרון בספר נקראה "כתונת מדים". זה שער שכאב הביקורת זועקים ממנו, כמו בשירים 'ניווט עונש', 'מלחמה', 'הפקרות':

או בשיר המצמרר 'כתונת מדים' (עמ' 68).

"עשרים וחמש שנה דבקה בחיל/ פתנת עטורה באותות וסמלים/ פתנת פתחפשת// חצי יובל צער לצדם/ ולא נמנה עליהם כאח או כרע/ היה כור בביתו/ שקרנים מתחזים וחנפים סבבוהו/ עורונם המית את החילים הצעירים/ כתנותיהם נטבלו בדם/ ולא בדרמו של גדי עזים// הועם, הכאב, היאוש/ היו לו לחבלים/ לטפס מן הבור/ וללכת לדרכו".

אביחי קמחי רץ על פני הרף במילותיו - בכאב, ביכולת ראייה פילוסופית, תוך שהוא מתבונן בטבע ובחיים בהשלמה, בנגיעה באלוהי.

כותרת ספרו לנווט לכד בחושך אולי גם מרמזת לספר הבא, שימשיך מן הנקודה בה הסתיים הספר הזה. כדאי להמתין.

מרגלית מתתיהו

אלף לילה ולילה

עתה ידעתי
כיצד הגעתי לזמן הזה
וכיצד דקרתי את המות
כשהוא עבר
ברחם הדממה

עתה ידעתי
מדוע מחיק הקבר יצאתי
כשעל גבי מעט משירי
צרוך קול
מרב שבפני הסערה צרחתי

עתה ידעתי
לא הבסתי בסבלנות את פגעי איוב
ולא במספרים ולא הלואי
לא המתנתי לעוף
שיבשר לי התיבשות המבול
אבל בים שחיתי
ועברתי את המדבר
ללא עמוד אש
הוגעתי

עתה ידעתי
שאני מבטן הלוחיתן נצלתי
כדי לראותך על גדת פצעי
הוי הראשונה שאהבתי
אז משי אותי
ולדי אותי
ביקום שאינו היקום
ובזמן שאינו הזמן

תופי הטם-טם של הוומנטיקה הערבית עובדים שעות נוספות בשיר היפה הזה. המשורר סאמר ח'יר (יליד כפר מע'אר שבגליל, 1971) מתכתב עם המבול, עם בטן הלוחיתן ואפילו עם החרב הדוקרת את המוות שהיא "עובר ברחם הרממה". חוף המבטחים עדיין מטושטש במפת הסבל שהשיר הזה מציע. ובכל זאת, כמו בוומנטיקה, מפרש בודד מלבין באופק. פרץ־דרור בנאי הפליא לתרגם את רוח הערבסקה המנשבת בין השורות.

רוני סומק